

"Поражава сазнање ко нас представља у три кључне престонице: у Пекингу, то је професор географије са Приштинског универзитета, који се "служи енглеским" али је близак лични пријатељ Томе Николића, у Москви - специјализовани члан жирија за избор мис и универзални експерт, а у Лондону нездраво амбициозна наставница клавира, која британску краљицу зове екселенцијом. С тим у виду, могуће наименовање Марка Ђурића за Вашингтон било би додатна грешка и због доказане некомпетентости и, да употребим праву реч, брљивости Ђурића у спољнополитичким иступима. То није посао где је благовремено и дуготрајно аплаудирање од велике користи".

То у интервјуу за портал Нова.рс каже професор и некадашњи амбасадор Србије у Великој Британији и Ватикану Владета Јанковић.

Оснивач и некадашњ истакнути представник Демократске странке Србије, пре тога и

Демократске странке, политичар, дипломата, есејиста, критичар и аутор култне књиге “Митови и легенде”, у разговору за наш портал “без длаке на језику” анализирао је и споразум у Вашингтону, говорио је о евентуалном признању независности Косова, али и могућностима српске опозиције...

Ових дана велику пажњу јавности изазвало је постављење Марка Ђурића на место амбасадора у САД. С позиције бившег амбасадора, како видите ту одлуку, да ли мислите да је то добар избор и да ли је он политички дорастао том изазову?

Када амбасадор предаје такозвано акредитивно писмо, у тексту његов шеф државе моли шефа државе-домаћина да верује уручиоцу писма као њему самом, јер га је лично овластио и на њега се потпуно ослања. Писмо се и зове акредитивним зато што представља израз апсолутног поверења на највишем државном нивоу. У случају Марка Ђурића као могућег амбасадора Србије у САД таква порука имала би више него симболичан смисао и садржала би, рекао бих, једну наглашено личну нијансу. Јер политички ауторитет Ђурићев у целини је заснован на сервилности слепој оданости председнику Вучићу и, следствено томе, логично је ако председникове интересе буде заступао пре него оне државне. При чему је, уосталом, трагично што се интереси Александра Вучића и државе чији је он председник разликују у самом темељу.

Ђурићево постављење – а мени оно делује сасвим вероватно – само је корак даље у урушавању наше дипломатске мреже. Поражава сазнање ко нас представља у три кључне престонице: у Пекингу, то је професор географије са Приштинског универзитета, који се “служи енглеским” али је близак лични пријатељ Томе Николића, у Москви – специјализовани члан жирија за избор мис и универзални експерт, а у Лондону нездраво амбициозна наставница клавира, која британску краљицу зове екселенцијом. С тим у виду, могуће наименовање за Вашингтон било би додатна грешка и због доказане некомпетентности и, да употребим праву реч, брљивости Марка Ђурића у спољнополитичким иступима, почевши од инфантилног хвалисања о победи од 5:0 над косовским Албанцима до теткастог “срам да вас буде” упућеног службеној представници Министарства спољних послова Руске Федерације. Осим неискуством и извесном претенциозношћу без покрића, Ђурић је обележен и хипотеком свима познатих веза са одређеним проблематичним круговима на северу Косова. Ово последње би, узгред буди речено, могло да се покаже као препрека за добијање агремана. Чак и ако би повео неке искусне професионалце да му помогну у занатским аспектима функције, он не би био достојан амбасадор Србије у Вашингтону. То није посао где је благовремено и дуготрајно аплаудирање од велике користи.

Много полемике је било и око потписаног споразума у Вашингтону. Како Вама изгледа тај споразум, да ли је Србија њиме више дала или добила?

Не бих желео да се понављам, јер сам о том питању у неколико прилика детаљније јавно говорио. Ограничићу се зато на констатацију да је споразумом, ако се хладне главе и без предрасуда прочита у целини, једино, и то у пропагандном унутрашњеполитичком смислу, добила тренутна америчка администрација, док су и Београд и Приштина на губитку, с тим што је Београд хемијску оловку Доналда Трампа платио скупље. Ако се узме да су на позитивној страни салда магловит уступак око Газивода и незнатно добијање на времену пре но што дође до коначног потписа правно обавезујућег документа, на оној негативној по последицама далеко претежу једногодишњи мораторијум који је практично подстицај активностима Приштине, огроман уступак око пресељења амбасаде у Јерусалим и груба огрешења о интересе Владимира Владимировича и брата Сија. Али је битно нешто друго: шта су, ако ишта, потписом гарантовали Американци и шта ће све то значити у сасвим могућем случају да Трамп прве недеље у новембру добије од бирача налог да се исели из Беле Куће?

Тренутно изгледа као да Вашингтон и Брисел у исто време врше притисак на Србију по питању решавања статуса Косова. Мислите ли да смо у завршној фази решавања овог питања?

Стратешки, циљ САД и ЕУ је истоветан – да се Србија заувек одрекне 15% територије и да Косово као независна држава уђе у УН. Тактички гледано, види се да њихови приступи нису исти, утолико што би се Американци, карактеристично, упутили до решења и ризичним пречицама, попут размене територија, док Европска унија, са својим различитостима и унутрашњим осетљивостима, тежи суптилнијим и, последично, компликованијим и споријим путевима. Иначе, не мислим да је тренутак расплета на дохвату руке будући да сви тренутно имају преча посла. Американци су пред изборима и косовски проблем су у ту сврху искористили колико се могло, тако да им више није од посебне важности, док Европљани имају више других акутних главобоља, од короне, преко Брежита који се у завршној фази дао на зло, до унутрашњих размирица око поделе пара. И по исходу најновијих техничких разговора у Бриселу види се да је читав проблем у некој фази мировања, при чему затишје, како се чини, моментално одговара свима – и међусобно завађеним Албанцима и Вучићу, који годинама опстаје одлажући тренутак истине и полагање рачуна. При чему као да заборавља да се ту гомилају и неке камате.

Да ли Александра Вучића решавање питања Косова може коштати политичке

каријере?

Косово би једино могло бити кап сувише у чаши у коју владајућа странка већ годинама неуморно долива злоупотребама, осиношћу, пљачкама и бестидношћу. Наивно би било замишљати конференцијски сто за којим Вучић пред камерама потписује да Србија признаје Косово и шаље амбасадора у Приштину. Тај догађај ће, кад до њега једном буде дошло, бити вешто закамуфлиран као заједнички успех од којег тобоже сви имају користи. Упрошћено говорећи, идеја, потекла од немачког дипломате Волфганга Ишингера, састоји се у томе да Косово уђе у УН, чиме би постало пуноправан државни ентитет, а да Србија пред тиме затвори очи и да, можда уз неку врсту материјалне компензације, настави да изиграва “фактор стабилности у региону”. Вучић би могао да, уз уобичајено пренемагање, покуша да све то представи као свој велики успех и највише што се могло постићи, разуме се – са пребацивањем кривице за губитак Косова на демократски режим. Много ће зависити од спретности и вештине режисера читавог тог спектакла, али ја однекуд не верујем да ће Србија, после свега кроз шта је под напредњацима прошла, прогутати од Вучића и ту пилулу. Убеђен сам да би шок од сазнања траго и оне који су се уморили, запали у апатију или дивљају у празно пошто су заправо изгубили интересовање за своју политичку, па и сваку другу судбину. Само примера ради, ко је видео недавне насилне сукобе током демонстрација пред Скупштином, требало би да се упита како би, на тријумфалне покличе и ватромет у Приштини, реаговали те исте делије и гробари, чији је бес том приликом налазио одушка у интересу служби и Вучића.

Србија од јуна нема владу, а практично ни скупштину, која не заседа од увођена ванредног стања. Какве то последице има по државу?

То што се Скупштина месецима без икаквог разлога не конституише и што у Немањиној без било каквог парламентарног надзора заседа група чиновника бледих од страха за своје каријере показује колико смо ниско пали и како у овој земљи не влада Устав него воља једног човека. Она депеша којом је Вучића, када је већ био у авиону за Вашингтон, Влада тобоже подржала и охрабрила требало је да буде нека врста смоквиног листа за чињеницу да је тај човек приступио потенцијално судбински важним преговорима без икаквог покрића и уставног овлашћења. Исто се видело и по сасвим произвољно и несрећно састављеној екипи која га је пратила. Кад чак и привиди уставности и законитости постану тако траљави и немарно конструисани, то показује у којој су мери сви обзирни погажени и да препрека самовољи појединца више нема. Држави којој се тако нешто дешава не пише се добро, а у очима света она може изазивати само сажалење, забринутост, па понегде и злурадо ликовање.

Када је реч о влади, имамо и опомене из ЕУ да је крајње време да буде формирана. Поред тога, Владимир Билчик опомиње да и готово годину дана нисмо отворили ниједно ново поглавље у процесу приступања ЕУ, напомињући да “сви знамо шта то значи”. Па шта то значи из ваше перспективе и колико је неозбиљно, уопште, дозволити да нас ЕУ опомиње да формирамо владу?

Та опомена је најбољи доказ за тврдњу коју сам управо изнео, а није случајно што се два поглавља која је ове године требало да буду, а нису отворена тичу управо владавине права и борбе против корупције, што, кад се само мало грубље преведе на директан језик, значи да смо у очима Европе још увек бесудна земља под влашћу лопова. Али ја већ годинама са пуним уверењем, и у светлости искустава које сам имао током деловања у спољној политици земље, понављам да су изгледи Србије да постане члан ЕУ практично никакви, и то без обзира на испуњење тзв. услова, које Брисел иначе мења како му се кад прохте. Ми једноставно нисмо пожељни, геостратешки им нисмо битни под јединим условом да не постанемо део руске интересне сфере, а увек смо и иначе сматрани непоузданима. Па најзад, чак и да нас приме, ми бисмо таворили на самом дну лестнице, вечито сумњиви и потцењени, а са мање права и више обавеза од Румуније, Бугарске и Хрватске.

Имамо заокрет у спољној политици Србије, обзиром на трзавице са Русијом, потписивање декларације о Белорусији, замеране Кини због 5Г мреже које је обухваћено Вашингтонским споразумом... Да ли мислите да је дошло време, према процени светских сила, да се Србија одлучи за “једну столицу”?

Основно обележје наше спољне политике већ годинама су одсуство стратешке оријентације, повлачење потеза од невоље и подлагање притисцима одакле год тренутно долазили. Вашингтонски споразум ту може послужити као очевидан пример. Ако би неко помислио да он значи опредељење за Америку у четвороуглу Вашингтон – Брисел – Москва – Пекинг, одмах треба да се упита шта бива ако у новембру Трампа замени демократски кандидат. Ми смо у жалосном положају да реагујемо од прилике до прилике и да у сваком тренутку само бирамо најмање рђаву од постојећих могућности. Заиста не памтим нешто што би се у нашој спољној политици могло сматрати проактивним потезом, дакле кораком који некуда и с неким разлогом води – ако ту не рачунамо Дачићев забављачки репертоар пред страним посетиоцима. Да се на овом месту не би рекло како ни политичка опција којој сам својевремено припадао није имала стратешку идеју и како није ни покушала да нешто у том правцу учини, подсетићу да је у једном тренутку негде 2006. и 2007. у Скупштини била усвојена Декларација о војној, којој би била уследила и она о политичкој неутралности, али се то показало немогућим јер Влада једноставно није имала довољно подршке унутар земље: један део политичког спектра био је сувише обавезан Западу, док је други, по обичају без

разумне резерве, био окренут ка Истоку.

Што се опозиције тиче, никако да дође до правог уједињења без међусобних сукоба и трзавица. Тренутно имамо покушај Бориса Тадића да их уједини, да ли је он човек који то може да уради?

Добро би било извући поуке из недавног црногорског примера, што значи да су опозицији за промену режима потребне три ствари: прво и најважније, најмање две нове телевизијски привлачне личности без икаквих хипотека, иза којих би, али у другом плану, стајали исправни политичари од заната, затим јединство без обзирања и на најкрупније међусобне разлике и најзад нека крупна будалаштина владајуће странке. Код нас би за пресудне изборе 2021. било могуће да се испуне прва два од ових услова, док ће се за трећи скоро сигурно побринути глупљи међу есенесовцима и њихов неуротизовани лидер. Кажем “могуће”, али нажалост не и вероватно. Неку наду даје чињеница да су прошли избори у доброј мери раздвојили опозиционо жито од опозиционог кукоља, што значи да све који су узели учешћа на изборима (уз изузетак Зеленовића, Пауновића и Стаматовића) треба једноставно заборавити и не улазити с њима чак ни у необавезне разговоре. Та екскомуникација подразумевала би и све оне који су, више или мање лицемерно, иступали против бојкота, али редовно на овај или онај начин штитећи своје синекуре. Што се Бориса Тадића тиче, он је пример човека који је прокоцкао велику прилику, при чему искрено не сумњам у његове добре намере. Чињеница је, међутим, да он у овом тренутку више доприноси општој конфузији него успостављању неке озбиљне опозиционе формације.

Како Вам изгледа ДСС данас, уопште од повлачења Коштунице до данас, и како бисте оценили њихово опозиционо деловање?

Откако сам пре шест година за собом затворио врата ДСС-а, тај праг више нисам прешао нити сам о тој странци рекао једну јавну реч. Тако ће и остати.

(Нова.рс)